

بررسی مسئولیت طرفین در تراکنش متقلبانه وجوه

مرتضی شهبازی‌نیا*

زهرا ایوبی**

مقدمه

پرداخت، رکن اساسی تعاملات تجاری در سطح داخلی و بین‌المللی است و انتقال وجه نیز خواه در شکل سنتی خود، خواه در گونه‌ی الکترونیک، به دلیل سرعت، سهولت، قلت هزینه‌های مترتبه، سال‌هاست در جهان به‌عنوان یکی از معمول‌ترین روش‌های پرداخت محسوب می‌شود (جعفرزاده و احمدی‌راد، ۱۳۹۱: ۱۵۳ و ۱۵۴). سابقه‌ی بانکداری الکترونیکی ایران به سال ۱۳۵۰ باز می‌گردد؛ لیکن نظام حقوقی ایران در این حوزه نهادی نوپا است و مقررات منسجم و نظام‌مندی در این باره تدوین نشده است. مع‌ذلک مقرراتی در حوزه‌های مختلف تجارت الکترونیک و حقوق مصرف‌کننده و بانکداری الکترونیکی من جمله دستورالعمل دستور پرداخت و انتقال وجه مصوب ۱۳۸۵، مقررات حاکم بر شتاب مصوب ۱۳۸۱، آیین‌نامه نظام بانکداری الکترونیکی مصوب ۱۳۸۶ تبیین شده است.

یکی از مهم‌ترین خطرات محتمل در این عرصه، تراکنش متقلبانه است و همیشه ریسک و خطر تراکنش غیر مجاز وجود دارد. ممکن است دستور پرداخت صادره غیرمجاز لیکن منطبق با رویه‌ی امنیتی باشد و عملاً بانک، دستور را منطبق احراز کند و تراکنش صورت گیرد؛ لذا یکی از موضوعات بحث‌برانگیز در این حوزه مسئولیت طرفین در تراکنش غیرمجاز و متقلبانه است. بر مبنای اصول حقوقی و مقررات، در صورت وجود شرایط، بانک مسئول خسارات ناشی از انتقال غیرمجاز است. در نظام حقوقی ایران قوانین به‌طور صریح و شفاف وضعیت تقلب و انتقال

shahbazinia@modares.ac.ir

zahra.ayuobi@modares.ac.ir

* دانشیار دانشکده حقوق دانشگاه تربیت مدرس

** دانشجوی دکتری حقوق خصوصی دانشگاه تربیت مدرس

غیرمجاز وجوه را مشخص نکرده است لکن با توجه به قانون پولی و بانکی مصوب ۱۳۵۱ و سایر مقررات از جمله دستورالعمل‌های صادره از بانک مرکزی، چنانچه در اثر ارائه خدمات بانکی به فردی خسارت وارد شود، بانک مسئول خسارت‌های ناشی از ارائه خدمات بانکی می‌باشند.

۱. وقایع پرونده^۱

آقای غ.م در سال ۱۳۸۵ اقدام به دریافت کارت ارزی ملی تراست از شعب بانک‌های داخلی نمود. در این نوع کارت دارنده آن در طول هر ماه میلادی اقدام به خرید و استفاده از کارت می‌نماید و در پایان همان ماه می‌بایست صورت‌حساب مربوطه را تسویه نماید. دارنده کارت در اکتبر ۲۰۰۶ در کشور کانادا اقدام به خرید از طریق کارت می‌نماید و صورت‌حساب وی مبلغ ۶۸۰/۲۴ یورو می‌شود. بعد از مراجعه به ایران شخصاً به بانک مراجعه نموده و وجوه ریالی معادل ارز مصرفی را به بانک پرداخت نموده است و بعداً در کشور هنگ‌کنگ از این حساب برداشت شده است. خواهان بانک م با نمایندگی آقای الف.ع. به طرفیت خواننده آقای غ.م. با وکالت آقای ع.خ. به خواسته مطالبه مبلغ ۶۸۰/۲۴ یورو بدهی ارز خارجی ملی تراست و هزینه دادرسی و حق الوکاله نماینده قضائی و خسارت تأخیر تأدیه طرح دعوی نمود و در مقابل وکیل خواننده استدلال کرد که موکلش بعد از مراجعه به ایران شخصاً به بانک مراجعه نموده و وجوه ریالی معادل ارز مصرفی را به بانک پرداخت نموده است. بعداً گویا از طرف هکر یا سوءاستفاده‌گری در کشور هنگ‌کنگ از این حساب برداشت شده، بدون این‌که برداشت‌کننده به این کارت دسترسی داشته باشد. لذا مسلم و محرز است که به دلیل نداشتن سیستم امنیت در روی کارت یا حساب، هکرها موفق شده‌اند در هنگ‌کنگ از این حساب برداشت نمایند.

نهایتاً دادگاه بدوی به محکومیت خواننده جهت پرداخت اصل وجه و خسارت دادرسی و حق الوکاله رأی داد لیکن پرداخت خسارت تأخیر تأدیه را رد نمود. دادگاه تجدیدنظر در مرحله تجدیدنظر خواهی رأی مزبور را ابرام و تأیید نمود.

۱. رأی و گزارش آن به نقل از بانک داده آراء پژوهشگاه قوه قضائیه

مشخصات رأی

شماره دادنامه مرحله بدوی: ۹۳-۰۶۷۲

تاریخ صدور رأی بدوی: ۱۳۹۳/۰۷/۲۲

مرجع رسیدگی کننده مرحله بدوی: شعبه ۱۰۵ دادگاه عمومی حقوقی تهران

تاریخ صدور رأی تجدیدنظر: ۱۳۹۳/۱۱/۱۳

مرجع رسیدگی کننده مرحله تجدیدنظر: شعبه ۱ دادگاه تجدید نظر استان تهران

۲. آرا

رأی بدوی

«دادگاه توجهاً به محتویات پرونده و نظر به این که چون مطابق مستندات مدرکی ارزی خوانده در سال ۱۳۸۵ اقدام به دریافت کارت ارزی (ملی تراست) ۱ از خواهان نموده و متعهد گردیده در پایان هر ماه میلادی به میزان برداشت از کارت مزبور، اقدام به تسویه حساب با خواهان نماید و حسب مستندات ارزی خوانده در اکتبر ۲۰۰۶ مبلغ ۶۸۰/۲۴ یورو از کارت ارزی برداشت نموده و مکلف بوده مبلغ مزبور را به خواهان مسترد نماید و نامبرده به این تعهد خود عمل نکرده است و معاذیر و کیل خوانده دائر بر این که: «خریدهایی که در کشور کانادا توسط خوانده انجام شده، فاکتورها موجود است. بعد از مراجعه به ایران شخصاً به بانک مراجعه نموده و وجوه ریالی معادل ارز مصرفی را به بانک پرداخت نموده است. بعداً گویا از طرف هکر یا سوء استفاده‌گری در کشور هنگ کنگ از این حساب برداشت شده، بدون این که برداشت‌کننده به این کارت دسترسی داشته باشد. لذا مسلّم و محرز است که به دلیل نداشتن سیستم امنیت در روی کارت یا حساب، هکرها موفق شده‌اند در هنگ کنگ از این حساب برداشت نمایند. لذا موکل بنده نه مقصر و نه مسبب این عمل بوده، بلکه تقصیر از بانک م بوده که کارتی را بدون امنیت کامل در اختیار موکل قرار داده و هیچ سببی هم بر موکل بار نیست که متضمن برداشت پولی باشد که تقصیر بانک صادرکننده کارت است.» که این ادعاء و کیل خوانده به لحاظ این که

۱. کارت اعتباری بین‌المللی ملی تراست یکی از خدمات ارزی بانک‌ها می‌باشد.

دو نوع کارت ملی تراست برای مشتریان صادر می‌شود:

کارت کلاسیک:

این کارت مخصوص آن دسته از مشتریان بانک می‌باشد که دارای اعتبار کافی نزد شعب این بانک باشند.

کارت طلایی:

این کارت مخصوص مشتریان معتبر بانک می‌باشد که گردش قابل ملاحظه ارزی و ریالی در بانک ملی

<http://banki.ir/sina/917>

ایران داشته باشند.

کارت ارزی دارای رمز اول و دوم بوده و هر دو رمز در اختیار خواننده قرار داشته و کارت ارزی از امنیت بسیار بالا برخوردار است و دلیلی در این خصوص که کارت مزبور از سوی شخص یا اشخاصی مورد سوءاستفاده قرار گرفته و نامبرده آن را در اختیار اشخاص دیگری قرار نداده باشد، به دادگاه اقامه و ابراز نگردیده، بنابراین ادعاه مطروحه قابل اعتنا نبوده و رافع مسئولیت ایشان در پرداخت وجه مورد برداشت از کارت ارزی در قبال خواهان نیست. علی‌هذا دادگاه دعوی را محمول بر صحت تشخیص و با احراز مدیونیت خواننده و استصحاب بقاء دین مستنداً به مواد ۱۹۸ و ۵۱۹ قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی و قانون اجازه پرداخت ۵۰٪ از حق الوکاله وصولی به نمایندگان حقوقی و قضایی مصوب ۱۳۴۴ نامبرده را به پرداخت مبلغ ۶۸۰/۲۴ یورو بابت اصل خواسته و پرداخت مبلغ ۴۸۰/۴۸۳ ریال بابت هزینه دادرسی و مبلغ ۵۰٪ حق الوکاله مربوط به نمایندگان قضایی در حق خواهان محکوم می‌نماید. اما در خصوص خسارت تأخیر تأدیه، نظر به این که خسارت مزبور مطابق ماده ۵۲۲ قانون آیین دادرسی مدنی، فقط مشمول وجه رایج مملکتی می‌باشد و شامل ارزهای خارجی نمی‌گردد، لذا دعوی خواهان در این قسمت از خواسته غیرثابت تشخیص و حکم به رد آن صادر و اعلام می‌نماید. رأی صادره حضوری و ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ، قابل تجدیدنظرخواهی در دادگاه تجدیدنظر استان تهران می‌باشد.»

رأی دادگاه تجدیدنظر

«تجدیدنظرخواهی آقای غ.م. با وکالت آقای ع.خ. به‌طرفیت بانک م از دادنامه شماره ۹۳-۰۶۷۲ مورخ ۱۳۹۳/۰۷/۲۲ صادره از شعبه ۱۰۵ دادگاه عمومی حقوقی تهران که متضمن محکومیت تجدیدنظرخواه به پرداخت مبلغ ۶۸۰/۲۴ یورو به‌عنوان اصل خواسته، به‌اضافه فروعات دادرسی در حق تجدیدنظرخواننده می‌باشد، ملاً غیرموجه و مردود است زیرا با وجود کارت در ید دارنده آن، با شرایط امنیتی عرف بانکداری، وی همچنان که مالک مبلغ اعتبار آن می‌باشد، مسئول سوءاستفاده احتمالی از آن نیز محسوب می‌گردد و رأی صادره که بر همین مبنا اصدار یافته صحیح و خالی از منقصد قانونی است و تجدیدنظرخواه در این مرحله از دادرسی دلیل خاصی که موجبات نقض دادنامه مذکور را فراهم آورد، به دادگاه ارائه نداده، فلذا تجدیدنظرخواهی بلاوجه تلقی، ضمن رد آن مستنداً به ماده ۳۵۸ قانون آیین دادرسی مدنی، دادنامه معترض‌عنه را عیناً تأیید و اعلام می‌دارد. این رأی قطعی است.»

۳. نقد آرا

آراء مزبور در ارتباط با تراکنش غیرمجاز کارت اعتباری و مسئولیت طرفین

صادر گردیده است. کارت اعتباری^۱ به عنوان ابزاری نوین در پرداخت الکترونیکی، یکی از متداول ترین کارت های بانکی است. این قبیل کارت ها به گونه ای صادر می شوند که دارنده کارت^۲ با دریافت سقف اعتباری معین از بانک ها و موسسات مالی و اعتباری، بدون اتکا به موجودی حساب خویش و ارائه پول فیزیکی، مجاز به پرداخت بهاء کالا و خدمات مورد نیاز خویش از طریق دستگاه های کارت خوان و یا اینترنت می باشد. دارنده کارت در پایان ماه می بایست بابت مصارف اعتباری خویش، مبلغ مندرج در صورت حساب صادره را پرداخت نماید. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران چنین کارت هایی را به عنوان کارت ویژه معرفی، و آن را چنین تعریف نموده است:

«بانک ها و موسسات اعتباری بانکی می توانند در چارچوب قراردادهای تنظیمی با مشتریانی که برای آن ها کارت بانک صادره کرده اند، پرداخت وجه صورت حساب های آن ها را به فروشگاه ها و مؤسسات طرف قرارداد خود، تعهد و تضمین نماید. این نوع کارت، کارت بانک ویژه، نامیده می شود.»^۳

کارت های اعتباری توسط بانک ها یا موسسات مالی، در سطح داخلی و بین المللی، برای مقاصد متفاوتی صادر و پشتیبانی شود. لذا می توان گفت کارت های مذکور از نظر جغرافیایی، به دو بخش عمده داخلی و بین المللی تقسیم می شوند. کارت های اعتباری بین المللی که در بیش از یک کشور قابل ارائه است، از سیستم اعتباری بانک ها استفاده و با بیش از یک واحد ارز یا واحد پولی در ارتباط است (میرزایی، ۱۳۹۶: ۲۹ تا ۳۲).

۳.۱. نقد رأی دادگاه بدوی

استدلال مطروحه در رأی دادگاه بدوی عبارت است از:

۱. عدم ارائه دلیل مبنی بر سوء استفاده از کارت
 ۲. عدم ارائه دلیل مشعر بر عدم در اختیار قرار دادن کارت به اشخاص ثالث
- دادگاه بدوی بار اثبات دعوا را به مشتری تحمیل نموده و وی را مسئول ارائه

1. Credit Card
2. Holder Card

دلیل مبنی بر تخلف بانک دانسته که تکلیفی مالایطاق برای مشتری می‌باشد. در این باره مقرر داشت که "ادعاء وکیل خواننده به لحاظ این که کارت ارزی دارای رمز اول و دوم بوده و هر دو رمز در اختیار خواننده قرار داشته و کارت ارزی از امنیت بسیار بالا برخوردار است و دلیلی در این خصوص که کارت مزبور از سوی شخص یا اشخاصی مورد سوءاستفاده قرار گرفته و نامبرده آن را در اختیار اشخاص دیگری قرار نداده باشد، به دادگاه اقامه و ابراز نگردیده، بنابراین ادعاء مطروحه قابل اعتنا نبوده و رافع مسئولیت ایشان در پرداخت وجه مورد برداشت از کارت ارزی در قبال خواهان نیست."

چنین دیدگاهی به دلایل ذیل خلاف اصول حقوقی و قواعد بار اثبات دعوا می‌باشد:

الف. مشتری در موقعیتی قرار ندارد که بتواند ادله بانک را ارزیابی و تحلیل نماید چراکه بانک از نحوه انجام عملیات بانکی مطلع و کلیه مدارک و اسناد مرتبط با معاملات بانکی را در اختیار و به آن‌ها دسترسی کامل دارد. لیکن مشتریان بانک چنین اطلاعات و اسنادی را در اختیار ندارند.

ب. حتی در فرض دسترسی مشتریان به اسناد و مدارک، آن‌ها توان استفاده و تحلیل اطلاعات مزبور را ندارند چراکه این امر تخصصی می‌باشد و استفاده از خدمات متخصصان این حوزه، هزینه گزافی برای مشتریان در پی دارد (قنبری، ۱۳۹۱: ۱۳۳ و ۱۳۴).

ج. قاعدة البینه الی المدعی و الیمین علی من انکر

اصل عدم یا استصحاب عدمی در بحث ادله جایگاه به سزایی دارد. مبناء تمسک به این اصل این است که همه چیز از عدم به وجود آمده است لذا برای اثبات وجودی چیزی باید دلیل اقامه کرد. قاعدة البینه علی المدعی و الیمین علی من انکر نیز از همین اصل مهم اخذ شده است. این قاعده به‌طور موجز در ماده ۱۲۸۵ قانون مدنی ذکر گردیده است (دیانی، ۱۳۸۱: ۱۳۴).

در پرونده مورد بررسی مشتری مدعی این امر است که تراکنش بدون وجود دستور وی صورت گرفته است. مشتری با اثبات این که از حساب وی وجهی برداشت شده است ادعای خویش را اثبات نموده و مقتضی اصل عدم، عدم صدور

دستور معتبر از سوی مشتری است در این مرحله بار اثبات دعوا به بانک منتقل می‌شود و بانک مدعی این امر که دستور معتبر از سوی مشتری صادر شده است باید وجود دستور معتبر و وجود شرایط امنیتی کافی را اثبات نماید. لذا استدلال دادگاه بدوی در خصوص تحمیل بار اثبات دعوی به مشتری علاوه بر این که خلاف اصول حقوقی می‌باشد مشتری را به عنوان مصرف‌کننده خدمات بانکی در شرایط نامطلوبی جهت مطالبه حق خویش قرار می‌دهد.

ماهیت رابطه مشتری و بانک در قالب عقود معین وکالت، حواله و ... قابل بررسی است لیکن هیچ‌کدام منطبق با ماهیت رابطه بانک و مشتری در انتقال الکترونیک وجوه نمی‌باشد و منطبق با ماده ۱۰ قانون مدنی می‌باشد که موضوع آن اعطاء نمایندگی به مؤسسه مالی در اجراء مفاد دستور پرداخت‌های صادره توسط مشتری است. مطابق ماهیت رابطه بانک و مشتری، بانک در صورتی حق برداشت و انتقال وجه از حساب مشتری را دارد که مشتری دستور معتبری جهت انجام انتقال صادر کرده باشد در غیر این صورت بانک حق بدهکار نمودن حساب مشتری را ندارد.

۳.۲. نقد رأی دادگاه تجدیدنظر

استدلال مطروحه در رأی دادگاه تجدیدنظر عبارت است از:

۱. وجود کارت در ید دارنده
۲. دارنده کارت مالک اعتبار و مسئول سوءاستفاده احتمالی از آن نیز محسوب می‌شود.

دادگاه تجدیدنظر بر طبق نظریه خطر منتفع از کارت بانکی را مصرف‌کننده دانسته است و بیان داشت که با وجود کارت در ید دارنده آن، با شرایط امنیتی عرف بانکداری، وی همچنان که مالک مبلغ اعتبار آن می‌باشد، مسئول سوءاستفاده احتمالی از آن نیز محسوب می‌گردد.

این رویکرد بر مبنای نظریه خطر مطرح می‌شود که مطابق آن ایجادکننده محیط خطرناک منتفع از شی و فعل زیانبار می‌بایست خطر ناشی از آن را نیز تحمل کند (بابایی، ۱۳۸۱: ۵۶). مع‌هذا، بانک با ارائه خدمات بانکداری الکترونیکی از یک سو، بستر خطرناکی را ایجاد کرده و از سوی دیگر، استفاده‌کننده بزرگ این فعالیت‌ها است (دبلمی و فیروزبخت، ۱۳۹۶: ۲۵۴). لذا بر مبنای نظریه خطر نیز

بانک منتفع محسوب می‌شود و باید ریسک ناشی از آن را بپذیرد لکن دادگاه تجدیدنظر مشتری را منتفع قلمداد نموده و وی را مسئول سوءاستفاده احتمالی دانسته است.

اگرچه نظام حقوقی ایران در حوزه بانکداری الکترونیک نظامی نوپا است و مقررات جامع و مدوئی در این خصوص نگاشته نگردیده است. لکن مقرراتی در این حوزه تصویب شده است که می‌توان بر مبنای آن‌ها مسئولیت بانک و مشتری را در فرض تراکنش غیرمجاز معین و مشخص کنیم. در ذیل به بررسی مقررات مذکور می‌پردازیم.

الف. قانون پولی و بانکی

بر اساس بند ج ماده ۳۵ پولی و بانکی کشور هر بانکی در مقابل خساراتی که در اثر عملیات آن متوجه مشتریان می‌شود مسئول و متعهد جبران خواهد بود. مسئولیتی که برای بانک مفروض است مسئولیت محض و صرف اثبات رابطه سبب میان عملیات بانک و خسارت مشتری برای مسئول شناختن بانک کفایت می‌کند و نیازی به اثبات تقصیر بانک نمی‌باشد.

ب. قانون تجارت الکترونیک

در خصوص جبران ضرر ناشی از نقض یا ضعف سیستم، ماده ۷۸ قانون تجارت الکترونیک مقرر نموده است: اگر خسارتی در بستر مبادلات الکترونیکی در اثر نقض یا ضعف سیستم مؤسسات خصوصی و دولتی ... خسارتی به اشخاص وارد شود مؤسسات مزبور مسئول جبران خسارت وارده می‌باشند مگر این‌که خسارت وارده ناشی از فعل شخصی افراد باشد که در این صورت خسارات بر عهده این اشخاص می‌باشد (دیلمی و فیروزبخت، ۱۳۹۶: ۲۵۴).

این ماده با تأکید بر مسئولیت مؤسسات مالی در قبال خسارات ناشی از نقض و ضعف سامانه، در مواردی که خسارت مستند به فعل افراد باشد، از ایشان رفع مسئولیت نموده است.

ج. دستورالعمل صدور دستور پرداخت و انتقال وجه

حسب ماده ۱۳ دستورالعمل پرداخت و انتقال وجه چنانچه دستور پرداخت ناقص یا حاوی اطلاعات نادرست باشد، مؤسسه مالی باید از پذیرش و اجراء آن خودداری کند. مؤسسه مالی مکلف است مفاد دستور پرداخت را از حیث اطلاعات

و مفاد بررسی کند. لذا چنانچه مؤسسه مالی به تکلیف مزبور عمل ننماید مسئول خسارت‌های ناشی از آن محسوب می‌شود.

د. دستورالعمل شناسایی مشتریان

ماده ۲۴ دستورالعمل شناسایی مشتریان مقرر کرده است ارائه خدمات به مشتریان به منزله تأیید انجام رویه شناسایی مشتری توسط کارکنان ذی‌ربط در مؤسسه اعتباری است و مسئولیت موجود هرگونه نقص در این زمینه متوجه آن‌ها است. طبق این مقررہ مؤسسات مالی مسئول شناسایی اعتبار و صحت دستور پرداخت و مشتری هستند؛ لذا در صورت تراکنش غیرمجاز بر اثر قصور در شناسایی مشتری، مؤسسه مالی مسئول محسوب می‌شود.

از این‌رو بر مبنای مقررات مزبور در حقوق ایران، مسئولیت بانک قابل طرح می‌باشد؛ لیکن دادگاه تجدیدنظر بر خلاف مقرره‌های فوق‌الذکر نظریه خطر را با لحاظ مسئولیت مشتری مبنای رأی خود قرار داده است.

از سوی دیگر دادگاه تجدیدنظر وجود شرایط و رعایت رویه امنیتی عرف بانکداری را بدون ارائه دلیل و مستند از سوی بانک مفروض دانسته است. در رسیدگی امور بانکی چنین دیدگاهی موجب ورود خسارت‌های غیرقابل جبرانی به مشتری می‌شود چراکه مشتری امکانات، اطلاعات و تخصص لازم جهت اثبات این امور را در اختیار ندارد و نهایتاً این امر موجب می‌شود بانک‌ها برای ارتقاء سیستم‌های امنیتی خود تلاش بیشتری نکنند.

در هر دو مرحله دادرسی دادگاه بدون لحاظ اصول دادرسی در حقوق بانکی و بررسی مسئله اصلی، تراکنش غیرمجاز، و این‌که آیا بانک رویه امنیتی متعارف را به کار برده است یا خیر. بار اثبات دعوا را به مشتری تحمیل نموده و استفاده از رویه امنیتی تجاری توسط بانک و تقصیر مشتری را مفروض دانسته و علی‌رغم این‌که یکی از وظایف اصلی بانک‌ها استفاده از رویه امنیتی جهت شناسایی و بررسی صحت دستور پرداخت است رأی به محکومیت مشتری صادر شده و در باب ادله اثبات دعوا، قاعده جانبداری از قبل به نفع بانک را به کار برده است که به کار بردن چنین رویه‌ای در فرآیند دادرسی هزینه‌بر و زمان‌بر است (الماسی، ۱۳۹۱: ۳۴ تا ۳۶). نهایتاً این امر به ضرر نظام بانکی کشور است چرا که یکی از ملزومات هر سیستم

پرداختی وجود امنیت و بالا بودن سطح ایمنی آن است و رویه قضایی ایران بر خلاف سیستم حقوقی سایر کشورها که سعی کرده‌اند با کاهش مسئولیت مشتری و افزایش مسئولیت بانک موجب افزایش انگیزه بانک برای بهبود و ارتقاء سیستم امنیتی، مشتری را مسئول قلمداد نموده و این منجر به کاهش انگیزه بانک برای بهبود و تقویت سیستم امنیتی و احراز هویت مشتریان و در نتیجه احتمال وقوع تراکنش غیرمجاز و عدم امنیت در سیستم بانکی می‌گردد. نظام حقوقی آمریکا را می‌توان به‌عنوان نظام حقوقی با سابقه در تدوین مقررات منسجم نام برد. طبق مقررات آمریکا در ماده الف ۴ قانون متحدالشکل تجاری آمریکا^۱ در حوزه تراکنش‌های عمده، چنانچه بانک از رویه امنیتی پیروی نکرده باشد در هر صورت مسئول تلقی می‌شود (Geva, 1997: 208)

در ارتباط با تراکنش مصرف‌کننده در قانون صداقت در قرض^۲ و مقررات «زد»^۳ و همچنین قانون انتقال الکترونیکی وجوه^۴ و مقررات «ای»^۵ در صورت وجود و احراز شرایط بانک مسئول می‌باشد و سقف مشخصی برای مسئولیت مشتری در نظر گرفته شده است و تنها خطایی که برای مشتری پیش‌بینی شده قصور وی در اطلاع‌رسانی سریع به مؤسسه مالی است (Geva, 2003: 241).

1. Uniform Commercial Code , U.C.C. ARTICLE 4A
2. the Truth in Lending Act
3. Regulation Z
4. the federal Electronic Fund Transfer Act §1693
5. Regulation E

منابع

- الماسی، نجادعلی (۱۳۹۱)، تحلیلی اقتصادی ادله اثبات دعوی مدنی، مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۵۲.
- الماسی، نجادعلی (۱۳۹۱)، تحلیلی اقتصادی ادله اثبات دعوی مدنی، تحقیقات حقوقی، شماره ۷۵.
- بابایی ایرج (۱۳۸۱)، بررسی عنصر خطا در حقوق مسئولیت مدنی ایران، مجله پژوهش حقوق و سیاست، دوره ۴، شماره ۷.
- پری میرزایی، امیر علی (۱۳۹۶)، حقوق کارت‌های اعتباری بانکی بین‌المللی، تهران: مجد.
- جعفرزاده قاسم، راد احمدی حمید، تحلیل ماهیت حقوقی انتقال الکترونیکی وجوه با رویکرد انتقال حق، مجله تحقیقات حقوقی، شماره ۷۵.
- دیانی، عبدالرسول (۱۳۸۱)، ترتیب دلایل، کانون وکلا، شماره ۱۷۷.
- دیلمی، احمد؛ فیروزبخت، فهیمه (۱۳۹۶)، ضمان و مسئولیت مدنی در انتقال الکترونیکی معتبر و غیرمجاز وجوه، مجله پژوهش‌های فقهی، دوره ۱۳.
- قنبری، حمید (۱۳۹۱)، معکوس نمودن بار اثبات دعوی مبنای مسئولیت بین بانک و مشتری در بانکداری الکترونیک، پژوهش‌های پولی و بانکی، شماره ۳۲.
- Geva, B, **Allocation of Sender Risks in Wire Transfers: The Common Law and UCC Article 4A [Part 2]**, 1997
- Geva, B, **Consumer Liability in Unauthorized Electronic**, *Canadian Business Law Journal*, 38, 224, 2003